

ברק (ההפלגה השלישית מצפון אפריקה -לשייך לכ"ט בנוב')

באוקטובר 1947 הייתה אמורה להתווסף למניין ההפלגות ההעפלה מצפון אפריקה הפלגה שלישית. המחנה המאולתר שהוקם בכפר באראקי הלך והתמלא ויאני אבידוב נציג המוסד במקום דרש אנייה נוספת.¹ המוסד הועיד להפלגה את הספינה Yilderan ששם הצופן שלה היה 'הברק'.² זו הייתה ספינת חופים מיושנת בדחי 190 טון מונעת בכוח מפרשים ובמנוע דיזל. מספר חדשים קודם לכן ניסה המוסד לשלבה בהפלגות ההעפלה אלא שבכל פעם השתבש הדבר, ב-28 בינואר פרצה בה שריפה ובפברואר התקלקל מנועה בלב ים והיא נגררה לקורסיקה לתיקונים.³ בתחילת אוקטובר נחכרה הספינה פעם נוספת. החכירה בוצעה באמצעות סוכן אניות ד'אנדריה שכינז' היה 'הגוף', הסוכן היה מוכר היטב לאנשי המוסד מעסקאות קודמות. הכנתה של האנייה למשימה התבצעה בנמל פורטו ונרה שליד לה-ספציה, ההכנה כללה הוספת מבנה עילי על סיפונה ובו דרגשי לינה. לסוכן היה עניין להתקין בספינה דרגשים רבים ככל הניתן שכן התשלום שקיבל חושב לפי מספר המפליגים. בדיעבד התברר כי תהליך ההכנות לא נעלם מעיני המודיעין הבריטי.⁴

למפקד ההפלגה מונה איש הפלי"ם יהודה בן צור, אליו הצטרף כ'גדעוני' בני גפן, כן צורפו להפלגה רופא בשם דר' קליין (מעפיל ששהה אותה עת המחנה המעבר באיטליה) ודייג צרפתי המתגורר באלג'יר ומכיר היטב את החוף המיועד להעמסה. הספינה יצאה לים בתאריך 17 אוקטובר (בערך). לאחר **יממה** כשהייתה מצפון מערב לאי קורסיקה התקלקל מנועה, צוות המכונאים התאמץ לתקן את התקלה במשך שעות ארוכות ובתנאי ים קשים. משאפסו הסיכויים לתקן את המנוע הבריך בן צור למפקדת המוסד מברק בקשת עזרה. במוסד הוחלט להפנות לאזור אנייה אחרת בבעלותו בשם 'מריה ג'ובאני' ששם הצופן שלה היה 'החלוצ'. אנייה זו יצאה ב-19 באוקטובר מלה-ספציה במטרה להעלות מעפילים בחוף הצרפתי ונתיבה עבר בקרבת מקום.

¹ יאני – עמ' 129

² יומן פאריז עמ' 178

³ יהודה בן צור אתר הפלים

⁴ יהודה בן צור ברק בדרך לאלג'יריה עמ' 2 (אבל למצוא משהו בריטי)

'מריה ג'ובאני' הייתה ספינת מפרשים גדולה (Schooner) עשויה עץ ובעלת שלושה תרנים. דחי האנייה היה 420 טון. **אורכה ורוחבה....** הספינה הונעה באמצעות שני מנועי דיזל ונעזרה גם במפרשיה.

מפקדה היה איש הפלי"ם נמרוד אשל אליו הצטרפו יעקב בצר כמלווה ונחמן בורשטיין כ'גדעוני'.

הספינה הוכנה בנמל לה-ספציה שם הותקנו בה דרגשי לינה למעפילים והוטענו על סיפונה: שתי סירות עץ, שתי סירות גומי, 14 טון דלק, מזון ל 20 ימי הפלגה ומים שחושבו ל-24 ימי הפלגה.

צוות ההשטה מנה רב חובל איטלקי בשם בוסקטי ותשעה ימאים איטלקיים.

ה'חלוץ' חברה עם ה'ברק', העבירה במיומנות, בתנאי ים קשים, חבל גרירה וגררה אותה דרך מיצר בוניפציו למפרץ בצפון מזרח סרדיניה. במוסד העדיפו לטפל בבעיה בתחום טריטוריה איטלקית (סרדיניה) ולא בתחום טריטוריה צרפתית (קורסיקה).⁵

כשעגנו הספינות בשלום הוחלט במוסד לערוך את השינויים הבאים: 'החלוץ' החליפה את ה'ברק' במשימתה ויועדה להפליג לאלג'יר, מלווי ה'ברק', הרופא והדייג הצרפתי עברו ל'חלוץ' להמשך מילוי משימתם. מה'חלוץ' עברו ל'ברק' הגדעוני **נחמן בורשטיין** וחובש מקבוצת המעפילים שצורף להפלגה. מפקד ההפלגה, יהודה בן צור, נקרא לשוב לאיטליה למשימות אחרות.⁶

'החלוץ' יצאה מסרדיניה והפליגה דרומה לכיוון חופי אלג'יר. המעפילים, 600 במספר, הובלו ממחנה בראקי לחוף על ידי אנשיו של יאני אבידוב והמתינו במחנה מאולתר.

העלאת המעפילים תוכננה להתבצע בליל ה-6 בנובמבר ונקודת ההעמסה נקבעה בחוף הנמצא כ-50 ק"מ מערבית לעיר אלג'יר. סוכם כי הדלקת מדורה בחוף תשמך סימן לתחילת הפעולה.

הספינה הגיעה לנקודת המפגש כמתוכנן, **הבחינה במדורה** והטילה עוגן, הדייג הצרפתי שהצטרף להפלגה סייע בזיהוי הנקודה. המארגנים שכרו מראש ארבע סירות דייג ואלה התחילו להעביר את המעפילים מהחוף אל האנייה, העלייה מן הסירות נעשתה באמצעות סולמות חבלים. המארגנים תכננו להעלות תחילה ילדים ונערים. המהומה על החוף הייתה גדולה והמארגנים התקשו לשלוט באנשים זמן קצר אחר כך הופיעו שוטרים במקום, נשמעו יריות, שריקות וצעקות. העלאת המעפילים הופסקה, רק 44 מעפילים ביניהם גם ילדים ומספר נשים הרוח הצליחו לעלות לאנייה והיתר נותרו בחוף. האנייה הרימה עוגן והתרחקה מהמקום היא

⁵ למצוא

⁶ מה'ברק' עברו ל'חלוץ' בני גפן 'הגדעוני', ד"ר קליין והדייג הצרפתי שהתחלפו עם מקביליהם, נחמן בורשטיין 'הגדעוני' וחובש.

המשיכה לשוטט בקרבת החוף האלג'ירי עוד מספר ימים ממתינה להוראות. לבסוף נקלטה באנייה ההוראה לחזור לאיטליה.⁷ בשלב זה הופיעו בחוף נציגי ארגון הג'וינט והחלו לטפל בהחזרת הממתינים לבתיהם.⁸

האנייה החלה בהפלגתה צפונה נושאת את 44 המעפילים שהספיקו לעלות על סיפונה. ליד סרדיניה החלו להופיע תקלות במנועי הספינה ורב החובל החליט להיכנס לאחד ממפרצי סרדיניה לעגון ולטפל בתקלות. זמן קצר אחר כך הופיעה במפרץ ספינת צי איטלקי ועצרה את הספינה. לאחר המעצר נגררה הספינה למעגן הצי במדלנה. בשלב זה נראה היה למפקד ההפלגה נמרוד אשל כי רב החובל בוסקטי משתף פעולה עם הבריטים והוא ביקש את אישור המוסד לצאת ולברוח מן המעגן ללא רב החובל, האישור ניתן. אשל הורה להניע את המנועים ולנתק חבלים, הוא חמק בלילה חשוך מנמל מדלנה והפליג צפונה לקורסיקה. בלילה שלאחר מכן נכנס לעגינה במפרץ ג'ירולטה שבמערב קורסיקה.⁹

לאחר שבועיים נשלחה אניית המעפילים 'הפורצים' שיצאה מבנדול לעבור במפרץ ג'ירולטה ולאסוף את 44 המעפילים. החבירה בוצעה בליל ה-23 בנובמבר, המעפילים עברו ל'פורצים' וזו המשיכה בדרכה ארצה. 'מריה ג'ובאני' נשארה לעגון בקורסיקה.¹⁰

⁷ עדותו של נמרוד אשל עמ' 7 אצל בן צור

⁸ יאני 133

⁹ עדותו של נמרוד אשל עמ' 8 אצל בן צור

¹⁰ שלושה שבועות לאחר מכן, ב-14 בדצמבר, הגיעה ספינת המוסד Setti Frateli (שם צופן 'הזיבלה') למפרץ

ג'ירולטה והעבירה ל'מריה ג'ובאני' 680 מעפילים. האחרונה הפליגה ארצה תחת השם כ"ט בנובמבר.

